

27.1.2015

Eduskunnan Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

HE 341/2014 vp eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JHL:n asiantuntijakuulemisen lausunto lasten päivähoitolain muuttamisesta

Varhaiskasvatuksen määritelmä (1§, 2 a §)

Lakiesityksen lähtökohtana oleva varhaiskasvatuksen kokonaisuus tuo tasapuolisesti esille suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostaman kokonaisuuden.

Lakiesityksen tavoitepykälässä korostuvat educare-mallin kaikki puolet, lapsen yksilölliset tarpeet, lapsen ja hänen huoltajiensa osallisuus ja yhteistyö (kasvatuskumppanuus). Kokonaisuuden on todettu olevan toimiva ja lapsen tarpeet kokonaisvaltaisesti huomioon ottava malli. Sen puolesta puhuvat myös kouluikäistemme kansainväliset huipputulokset Pisa- tutkimuksissa vuosi toisensa jälkeen. Myös kuntalaiset ovat Kuntaliiton kyselyn perusteella kaikkein tyytyväisimpiä nykyisiin päivähoitopalveluihin. Samoin OKM:n lainvalmistelun yhteydessä tehty kysely lasten huoltajille tuo esille sen, että palveluihin ollaan tyytyväisiä.

Oikeus varhaiskasvatukseen (1§)

Varhaiskasvatuksen ensisijainen tehtävä on lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen. Varhaiskasvatus on lapsen oikeus, joten sitä ei ole syytä nähdä vain keinoksi sovittaa työ ja perhelämä yhteen. Laadukas varhaiskasvatus edistää lapsen kognitiivisia, motorisia, emotionaalisia ja sosiaalisia valmiuksia.

Subjektiviivista oikeutta ei ole syytä rajata, sillä rajaamisella saadaan aikaan vain varsin vaatimattomia ja lyhytaikaisia säästöjä. Varhaiskasvatuspalveluilla on erittäin suuri merkitys lasten vertaissuhteiden ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Laadukas palvelu voi merkittäväällä tavalla myös suojata lasta monilta kasvuympäristön riskitekijöiltä ja jo varhaisessa vaiheessa varhaiskasvatus toimii lastensuojelun ennaltaehkäisevänä palveluna. Maahanmuuttajataustaisten lasten kotoutumisessa, oppimisvalmiuksien luomisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä varhaiskasvatuspalveluilla on erittäin tärkeä tehtävä.

Varhaiskasvatukseen osallistuminen tasaa pohjoismaisten tutkimusten perusteella sosioekonomisten ryhmien välisiä eroja oppimistuloksissa. Subjektiviivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen voi johtaa lastensuojelullisten ongelmien lisääntymiseen ja lasten tasa-arvoisuuden heikentämiseen, jolla on isoja kielteisiä vaikutuksia tulevaisuudessa.

JHL kannattaa lakiesityksen kirjausta lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen.

Päiväkodin lapsiryhmän koko (5 a §)

JHL:n kannattaa päiväkotien ryhmäkoon säätämistä lailla. JHL:n varhaiskasvatusalan jäsenkyselyssä (2011) puolet vastanneista on sitä mieltä, että ryhmäkokojen pienentämisellä voidaan vaikuttaa toiminnan laatuun.

27.1.2015

Varhaiskasvatusympäristö (6 §)

JHL esittää tarkennusta ko. pykälään. Toiminnan järjestäjän on tarkastettava ja seurattava varhaiskasvatusympäristön kehittävyttä, terveellisyyttä ja turvallisuutta päiväkodeissa ja muussa kuin kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa ennen toiminnan aloittamista ja toiminnan aikana vähintään kolmen vuoden välein. Havaitut puutteet on korjattava.

Lapsen henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat (7 a §)

Lakiin lisättäisiin myös säännös lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi laadittavasta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Se laadittaisiin päiväkodissa ja perhepäivähoidossa oleville lapsille.

JHL edellyttää, että tähän lakisääteiseen tehtävään annetaan myös resurssit. Suunnitelmia ei saa joutua tekemään kaiken muun työn ohessa tai työajan ulkopuolella, kuten useimmiten esimerkiksi perhepäivähoidossa toimitaan.

Moniammatillisuus ja henkilöstön tehtäväjako

Akateemisesti koulutetut keskustelijat ovat alleviivanneet opettajien roolia ja määrää varhaiskasvatuksessa laadun takeena. Tällainen yksipuolinen painotus ei ole lasten edun mukaista. On varottava viemästä uudistusta ammattiryhmien väliseksi kilpailuksi.

Tärkeintä on lapsen oikeus turvalliseen ja ammattitaitoiseen hoitoon ja kasvatukseen. Se toteutuu parhaiten monien ammattilaisten yhteistyönä.

Laaja-alainen osaaminen on välttämätöntä hyvälle varhaiskasvatukselle. Lastenhoitajien, perhepäivähoitajien, lähihoitajien, ammattikorke- ja yliopistotaustaisten lastentarhanopettajien, päiväkotiapulaisten ja muiden ammattilaisten osaaminen yhteen liitettynä rakentaa hyvän varhaiskasvatuksen. On turhaa nostaa raja-aitoja ammattiryhmien välille ja väheksyä toisten koulutusta. Liika dogmaattisuus pätevyyksissä voi vahingoittaa lastenhoidon ja kasvatuksen kokonaisvaltaista kehittämistä.

Vaarana on, että lapset ruvetaan näkemään kouluun valmennettavina pedagogisina kohteina. Unohdetaan, että lapset oppivat koko ajan, myös leikkiessään ja touhutessaan arkeaan muiden lasten ja hoitopaikan kaikkien aikuisten kanssa. Varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset ovat pieniä lapsia. Kasvatuksen ja oppimisvalmiuksien harjaannuttamisen ohella he tarvitsevat hoivaa, leikkiä, syliä ja turvallisia aikuisia.

Leikki edistää pienten lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Se kysyy koulutustaustaltaan monenlaisia ammattilaisia. Kun taitavia tekijöitä on riittävästi, lapsiryhmät sopivan kokoisia ja erityistä tukea tarvitsevat otetaan huomioon, kaikki voittavat.

Osaavat ammattilaiset ovat laadukkaan varhaiskasvatuksen varsinaisia tekijöitä. Siksi on kehitettävä kaikkien eri ammattiryhmien osaamista joustavin koulutuspoluin. Perhepäivähoitajille tulee avata mahdollisuus lisäopinnoin saada kelpoisuus lastenhoitajan tehtäviin. Varhaiskasvatuksen ammatillisen henkilöstön pedagogista osaamista tulee lisätä rakentamalla pedagoginen täydennyskoulutus osio lähihoitajatutkintoon. Näin ohjauksen laatu lisääntyy ja jakautuu läpi lapsen hoitopäivän entistä paremmin.

27.1.2015

Varhaiskasvatusta pitää kehittää yhteistyöksi, johon jokainen ammattiryhmä tuo omaa asiantuntemustaan ja osaamistaan. Silloin lasten kanssa toimivat eri alojen ammattilaiset voivat parhaiten tukea lapsia, vanhemmuutta ja perheiden hyvinvointia. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää alalla hyvää johtamista, ei niinkään lakisääteisiä tehtävärakenteita.

Viimeaikainen keskustelu varhaiskasvatusalan henkilöstön kelpoisuuksista on ohittanut täysin sen, että Suomessa koulutetaan toisella asteella kolmen vuoden koulutusohjelmissa ammattitaitoisia lähihoitajia ja lastenohjaajia alan tehtäviin sekä alalle suuntautuvat ammatti- ja erikoisammattitutkinnot antavat poikkeuksellisen laajan osaamisen alan tehtäviin.

Pohjoismaissa kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen opettajalle on alempi korkeakoulututkinto. Muulta henkilökunnalta koulutusta vaaditaan kirjavasti: Suomessa lastenhoitajien tulee olla lähihoitajia, Norjassa puolestaan tällainen toisen asteen tutkinto on vain 14 prosentilla työntekijöistä ja 45 prosentilla ei ole mitään koulutusta. Samankaltainen tilanne on Tanskassa, jossa työntekijöistä noin 50–60 prosentilla on koulutus. Suomessa ja Ruotsissa täysin kouluttamattomien työntekijöiden osuus on hyvin pieni.

Varhaiskasvatus on aikuisten yhteistyötä lasten parhaaksi. Lasten paras toteutuu, kun kaikki aikuiset toimivat yhdessä: työntekijät kaikista ammattiryhmistä, työnantaja ja vanhemmat.

Varhaiskasvatuksen palvelumuodot (11 §)

JHL pitää monipuolisten palvelumuotojen säilyttämistä sekä lisäämistä, etenkin avointen varhaiskasvatuspalveluiden osalta, tärkeänä lasten ja huoltajien edun näkökulmasta. On tärkeää, että lapselle voidaan valita toimintamuoto, joka ottaa kokonaisuudessaan huomioon lapsen tarpeet, huoltajien elämäntilanteen.

Perhepäivähoidon ja muun varhaiskasvatuksen huomioiminen laissa on hyvä. Varhaiskasvatuksen sisältöjen luominen ja tavoitteiden täyttyminen ko. palveluihin voidaan mahdollistaa alan ammattihenkilöiden osaamista ja huoltajien toiveita hyödyntämällä. Tästä toimintatavasta on hyviä esimerkkejä mm. Vantaan kaupungin varhaiskasvatuskerhojen kehittämistyössä, jossa palvelumuotoilun keinoin lapset ja huoltajat osallistettiin asuinalueidensa toimintamuotojen ideointiin. Sisältöjen suunnittelusta vastaavat lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaavat henkilöt.

Varhaiskasvatuksen palveluohjausta kehittämällä lapsille ja huoltajille voidaan tarjota vaihtoehtoisia hoitomuotoja ja näin vähentää kokopäivähoitoon kohdistuvaa painetta.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Jarkko Eloranta

puheenjohtaja

Päivi Niemi-Laine

toimialajohtaja

Lisätietoja: erityisasiantuntija Marjo Katajisto (010 7703 449, marjo.katajisto@jhl.fi)